

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 1/2017 (жовтень 2017)

Щомісячний інформаційний бюлетень Центру політико-правових реформ (далі - ЦППР) присвячено аналізу реформування держави, зокрема у сферах парламентаризму та виборів, конституційної та судової реформ, державної служби, протидії корупції тощо. Мета видання - підвищення рівня експертної обізнаності громадян та посилення їхньої спроможності впливати на органи державної влади з метою прискорення демократичних реформ та встановлення належного урядування в Україні.

www.pravo.org.ua

“Складно очікувати швидкого розвитку суспільства, де немає згоди щодо оцінок: які кроки вважати позитивними, а які називати «драконівськими» чи «популістськими». Щоб допомогти розібратися у цих дилемах стосовно

законів і реформ у політико-правовій сфері, ЦППР запускає щомісячний інформаційний бюлетень. Завдяки йому, кожен за 15 хвилин зможе дізнатися, що змінилося в суспільно-політичному житті України за останній місяць, і як це оцінюють експерти ЦППР.”

*Ігор Колюшко,
голова правління ЦППР*

КОНСТИТУЦІЯ

- Порядок відбору суддів Конституційного Суду
- Верховна Рада розпочала процедуру скасування недоторканності депутатів
- Саботаж виборчої реформи

СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

- Прийнято масштабні зміни до процесуальних кодексів
- Обговорено уроки формування нового Верховного Суду
- Триває робота над оновленням суддівського корпусу

ПРОТИКОРУПЦІЇ

- Протести підштовхнули до законотворчої активності
- НАЗК все ще не запрацювало на повну силу
- НАБУ відзначається мегаактивністю

АНОНСИ

Прес-конференція “Проблеми відбору нових суддів Конституційного Суду” (листопад; дата уточнюється і буде опублікована на сайті ЦППР)

ДОБРОЗИЧЛИВА АДМІНІСТРАЦІЯ

- ЦНАПи зможуть надавати послуги РАЦС, соцпослуги та послуги МВС

ЧЕСНІ ОРГАНИ ПРАВОПОРЯДКУ

- Триває дисциплінарне провадження проти керівників органів прокуратури

КОНСТИТУЦІЯ

Порядок відбору суддів Конституційного Суду

13 липня Верховна Рада ухвалила новий Закон «Про Конституційний Суд України». На жаль, Закон не врегулював порядок відбору суддів Конституційного Суду (далі – КС) на конкурсних засадах. На думку експертів ЦППР, відсутність у законі вичерпної процедури відбору суддів КС порушує Конституцію, оскільки її ч. 3 ст. 148 містить вимогу встановлення порядку саме законом. Парламент знівелював і нове конституційне положення щодо конкурсних засад відбору суддів КС. У ст. 12 Закону закріплено [псевдоконкурсну](#) процедуру, яка не передбачає конкурсного відбору суддів, а зводиться до формальної оцінки документів кандидатів та проведення співбесід.

Процедура відбору в Раді суддів була розпочата у вересні, а рішення з'їзд суддів планує прийняти 13 листопада. Відбір за квотою Президента та Верховної Ради мають завершитися в грудні. ЦППР [виступає](#) за прозору та відкриту процедуру відбору суддів та буде стежити за цими процесами.

Юлія Кириченко, член правління ЦППР: «Ще не пройшли відбори суддів Конституційного Суду за квотою Верховної Ради та Президента. Тому закликаємо суспільство звернути увагу на ці, без сумніву, доленосні відбори, які вплинуть на життя держави, щонайменше на 9 років, та [не допустити до Конституційного Суду осіб, які можуть осоромити честь мантиї](#)».

Верховна Рада розпочала процедуру скасування недоторканності депутатів

Парламент направив два законопроекти про зміну ст. 80 Конституції на розгляд до Конституційного Суду (№ [6773](#) та № [7203](#)). Нагадуємо, що у [висновку](#) Венеційської комісії було застереження про недоціль-

ність скасування недоторканності депутатів в Україні, як країні несталої демократії. ЦППР також послідовно виступає за обмеження імунітету депутатів. Член Парламенту не може бути затриманий чи арештований без згоди Верховної Ради, доки не буде вироку суду. ЦППР вважає, що скасування імунітету депутатів є загрозливим в умовах тяжіння президентів до

Головна проблема в тому, що дуже багато осіб стають депутатами не заради того, щоб працювати в парламенті, а заради того, аби отримати цю недоторканність...

збільшення своїх повноважень та політичного домінування через створення «партії влади».

Ігор Коліушко, голова правління ЦППР: «[Головна проблема в тому](#), що дуже багато осіб стають депутатами не заради того, щоб працювати в парламенті, а заради того, аби отримати цю недоторканність... Коли говорять про політичну реформу, то, насамперед, нам потрібно змінити цей фальшивий мотив для обрання в парламент і змінити виборчий закон. Для цього не потрібно вилучати частину третю, а лише внести в неї зміни».

Саботаж виборчої реформи

19 жовтня Верховна Рада відхилила всі три законопроекти про вибори до Верховної Ради, включно із проектом закону № [1068-2](#), яким передбачалося запровадження пропорційної виборчої системи з відкритими списками. У листопаді Верховна Рада розглянути два проекти Виборчого кодексу. Лише проект Виборчого кодексу № [3112-1](#) пропонує відкриту систему пропорційного представництва для парламентських виборів, яку [підтримує](#) експертне середовище. Водночас проект доцільно доопрацювати кількість мандатів, виділених на виборчий округ, на підставі чисельності населення округу, а не явки виборців.

СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Прийнято масштабні зміни до процесуальних кодексів

3 жовтня Парламент прийняв [законопроект](#) «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів».

Зміни мають забезпечити перехід від 4-рівневої системи судів до 3-рівневої. Запроваджується новий інститут касації. Також передбачено запровадити електронне правосуддя, спростити судовий процес, запустити присудову медіацію тощо.

Незадовго до голосування ці положення зазнали [критики](#) з боку ЦППР та інших громадських організацій через звуження прозорості судочинства. Так, законопроект передбачив можливість суду обмежити доступ до залів засідань за відсутності вільних місць, а також заборонити присутнім особам проводити відеозапис у відкритому засіданні. Під час остаточного голосування Парламент вилучив ці положення.

Водночас внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу, які можуть паралізувати розслідування кримінальних справ та знижують змагальність процесу. Через це громадськість [закликала](#) Президента ветоувати закон. Органи правопорядку, зокрема Національне антикорупційне бюро, також [розкритикували](#) зміни до цього Кодексу.

Обговорено уроки формування нового Верховного Суду

24-25 жовтня в Києві відбулася конференція «Конкурс до нового Верховного Суду: кращий досвід, отримані уроки та перспектива» (організатор — Програма USAID «Нове правосуддя»).

Експерт ЦППР Роман Куйбіда звернув увагу на недостатню прозорість роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів (далі — ВККС), а також на недотримання встановленої нею ж процедури відбору. Зокрема, ВККС усупереч закону [не оприлюднила](#) 48% досьє кандидатів, 68% рішень щодо підтвердження здатності здійснювати правосуддя в касаційному суді, жодного рішення за результатами розгляду висновків Громадської ради доброчесності (далі — ГРД).

Раніше ЦППР, зважаючи на факти, які можуть свідчити про нечесність відбору, закликав провести міжнародний аудит відбору суддів нового Верховного Суду.

Триває робота над оновленням суддівського корпусу

31 жовтня ВККС провела відбірковий іспит (анонімне тестування на знання державної мови і права) для 4 128 кандидатів у судді місцевих судів. Перевірку володіння державною мовою майбутні судді проходили вперше за 27 років незалежності України.

700 найуспішніших кандидатів повинні пройти спеціальну підготовку до роботи суддею і скласти кваліфікаційний іспит. До складання іспиту будуть запрошені також представники «резерву», який сформував попередній склад ВККС. Конкурс оголошено на 600 прогнозованих вакансій.

700 найуспішніших кандидатів повинні пройти спеціальну підготовку до роботи суддею і скласти кваліфікаційний іспит

Нагадаємо, що в судах спостерігається кадровий голод, — деякі з них взагалі залишилися без повноважних суддів, приблизно третя частина судів укомплектована суддями менш як наполовину.

ПРОТИкорупції

Протести підштовхнули до законотворчої активності

17 жовтня у центрі Києва розпочався кількатисячний [мітинг](#), учасники якого вимагали від влади зняти депутатську недоторканність, змінити виборче законодавство та створити антикорупційний суд. Вже 19 жовтня Верховна Рада [скерувала](#) до КС обидва наявні законопроекти про внесення змін до Конституції скасування депутатської недоторканності. Президент України [закликав](#) депутатів створити робочу групу з напрацювання законопроекту про створення антикорупційного суду. Перед цим, 9 жовтня, Венеційська комісія опублікувала жорсткий [висновок](#), де вказала, що найкращим варіантом для України є створення окремого незалежного антикорупційного суду та апеляційної інстанції, а також забезпечення вирішальної участі міжнародних донорів у доборі суддів.

На жаль, без широкої і впевненої підтримки народом цих важливих законодавчих ініціатив неможливо змусити владу швидко реалізувати їх.

НАЗК все ще не запрацювало на повну силу

10 жовтня, протестуючи проти політичного впливу на процес відбору кандидатів на посади членів НАЗК, голова правління Transparency International Україна Андрій Марусов вийшов зі складу конкурсної комісії з відбору кандидатів до НАЗК.

20 жовтня НАЗК відзначилось невдалою спробою презентації проекту Антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки. Документ не був заздалегідь опублікований на сайті НАЗК, не обговорений з громадськістю та

ключовими науковими установами. У результаті проект виявився надзвичайно не конкретним, не врахував необхідності вжиття багатьох заходів, у т.ч. рекомендованих вітчизняними та міжнародними експертами

Схоже на те, що і конкурсну комісію, і саме НАЗК треба перезавантажувати.

НАБУ відзначається мегаактивністю

11 жовтня НАБУ та САП викрили корупційну схему з розтрати державних коштів у сумі понад 149 млн. грн., здійснили низку обшуків і затримали заступника Міністра оборони та ще одного чиновника.

23 жовтня детективи НАБУ провели низку обшуків у кримінальних провадженнях, пов'язаних із привласненням коштів місцевого бюджету Одеси. Перевіряється версія ймовірної причетності мера міста Геннадія Труханова до цього злочину.

Вчасне створення антикорупційного суду могло б ще краще вплинути не лише на динаміку, а й на кінцеві результати розслідувань НАБУ

31 жовтня НАБУ провело [обшуки](#) в сина Міністра внутрішніх справ Арсена Авакова Олександра в так званій «Справі рюкзаків». Пізніше стало відомо про затримання його і ще двох осіб.

«Вчасне створення антикорупційного суду могло б ще краще вплинути не лише на динаміку, а й на кінцеві результати розслідувань НАБУ», — зазначає директор з наукового розвитку ЦППР Микола Хавронюк.

ДОБРОЗИЧЛИВА АДМІНІСТРАЦІЯ

ЦНАПи зможуть надавати послуги РАЦС, соцпослуги та послуги МВС

11 жовтня Кабінет Міністрів затвердив [зміни](#) до Розпорядження № 523-р, якими доповнено перелік адміністративних послуг, що можуть надавати центри надання адміністративних послуг (ЦНАП). Тепер через ЦНАП можна буде не лише реєструвати місце проживання, бізнес, нерухомість, земельні ділянки, отримувати паспорти тощо, а також:

- реєструвати акти цивільного стану — шлюб, народження тощо (за погодженням місцевої влади з Міністерством юстиції);
- отримувати послуги соціальної сфери — оформлювати різні види пенсій, допомоги при народженні дитини, при втраті годувальника, інші соціальні виплати;
- отримувати посвідчення водія; реєструвати транспортні засоби (за погодженням місцевої влади з Міністерством внутрішніх справ).

Перший віце-прем'єр-міністр України — Міністр економічного розвитку і торгівлі України Степан Кубів — [закликав](#) органи місцевої влади якомога швидше потурбуватися про те, щоб в ЦНАП з'явилися ці послуги.

Цими змінами Уряд вкотре підтвердив проведення державної політики, спрямованої на наближення адміністративних послуг до громадян, їх інтегроване надання через «єдині прозорі офіси», якими є ЦНАП. Віктор Тимошук, заступник голови правління ЦППР: «Такі зміни, принаймні гіпотетично, дозволяють надавати через

ЦНАП широкий комплекс адміністративних послуг, в тому числі за принципом «життєвої ситуації».

Це означає, що, зайшовши до одного приміщення ЦНАП, громадянин зможе замовити одразу ж широкий комплекс різних послуг (наприклад, при народженні дитини — це реєстрація її народження, реєстрація місця проживання та оформлення відповідної державної допомоги). Водночас ці зміни ще не гарантують, що всі визначені послуги обов'язково будуть надаватися через ЦНАП. Це лише можливість і підказка від Уряду, що саме такі популярні послуги, як РАЦС, соціальні допомоги тощо повинні пріоритетно надаватися у ЦНАП. Крім того, це юридичний механізм, який дозволить ініціативним органам місцевого самоврядування клопотати перед відповідними державними структурами про готовність до надання їхніх послуг через ЦНАП.

Уряд вкотре підтвердив проведення державної політики, спрямованої на наближення адміністративних послуг до громадян, їх інтегроване надання через «єдині прозорі офіси», якими є ЦНАП

Повноцінний механізм інтеграції зазначених послуг до ЦНАП відкривається лише після законодавчої децентралізації відповідних повноважень (як це було, наприклад, зі сферами реєстрації бізнесу і нерухомості). У цьому контексті дуже важливо вже найближчим часом винести на голосування [законопроект](#) № 6150 про децентралізацію послуг у сфері РАЦС.

ЧЕСНІ ОРГАНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Триває дисциплінарне провадження проти керівників органів прокуратури

18 жовтня представник Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (далі — КДКП) [завершив перевірку дисциплінарної скарги](#) і склав висновок про наявність дисциплінарного проступку в діях Генерального прокурора Ю. Луценка і Головного військового прокурора А. Матіоса. Підставою для цього провадження стали численні дописи керівників прокуратури в соціальних мережах щодо розслідуваних кримінальних проваджень і підозрюваних осіб, які містять ознаки порушення презумпції невинуватості. Остаточне рішення у справі КДКП ухвалить найближчим часом я. Це може стати першим в українській історії випадком притягнення керівництва прокуратури до дисциплінарної відповідальності за порушення вимог закону.

Ці зміни порушуватимуть принцип рівності осіб перед законом як складову конституційного принципу верховенства права

Водночас 4 жовтня у парламенті зареєстрували [проект](#) Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» (в частині удосконалення діяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів)» № 7165. У ньому запропоновано вилучити Генерального прокурора з переліку осіб, яких можна притягнути до дисциплінарної відповідальності. «Ці зміни порушуватимуть принцип рівності осіб перед законом як складову конституційного принципу верховенства права», — підкреслює член правління ЦППР Олександр Банчук.

Інформаційний бюлетень створено за підтримки Європейського Союзу.
Зміст публікації не є відображенням офіційної позиції Європейського Союзу.

